

razumel, ali da je delal površno; der Mensch mit entschlafnen wilden Trieben: s probudjenim divjim nagonima; Sommerfrische: letna svežina (zakaj ne letovišče?); erstunken und erlogen: prigušen i lažnjiv (?). Nekatera mesta so zgubila v prevodu prvotno stilistično poanto. Literatur bégehen — Sünde begehen: literaturo činiti (nam. zagrešiti): greh činiti (prestopok zagrešiti). Sitzfleisch: sedečiva strpljivost (potrpežljiva zadnja .plat!); Begriffsspinneweberei paučičnasti pojmovi (predilnica pojmov). Posebno paziti bi moral vsak prevajavec Nietzscheja, da prevede točno in jedro njegove neštete aforizme, tako da jih je kaj vzeti v roko: Umwertung der Werte: obrtanje vrednosti! Oboje ni dobro. Strokovnjaku ne povem nič novega, da ločimo: konkretno d o b r i n o ali bolje v r e d n i n o; vredn o t o kot psihološki ali filozofski pojem, s katerim zaznamujemo reakcijo naše duševnosti na predmete: njih vrednoto čutimo; vrednost kot nekako objektivno merilo vrednot (redilna vrednost piva). Cilj Nietzschejevega dela je, povzročiti v čustvovanju posameznika in družbe preobrat v dojemanju vrednot: vsak zase in družba mora izvršiti preocnitev vrednot: kar se je smatralo doslej za dobro, naj velja od slej za slabo in narobe; nato bo nastopil preobrat vrednosti.

Vsak prevod mora biti častno spričevalo za jezik, v katerega se prevaja; temu se mora dati priložnost, da se izkaže kot enako vredna posoda kulture in omike. Torej ne se prenageliti s tiskanjem!

J. K.

Anatol Frans: Zločin Silvestra Bonara, člana Instituta. Preveo Svetoslav A. Petrović. Predgovor napisao F. V. Krejči. Zagreb 1918. Cijena K 350. (Nar. knjižnica svezak 8—14). Str. 179.

Jacques Anatole Thibaut (r. 1844. v Parizu) je najizrazitejši predstavnik umstvene Francije, zato se mu izborno podá psevdonim: France. Mladost je prebil po nabrežjih Seine ob izložbah starinskih knjižur; tudi njegov oče je bil skromen knjigar. Iz ožoltelih spisov se je naučil mladi biblijofil, kako je vse minljivo; svoje ljubezni do preperelih rokopisov pa ni pozabil do danes. V tem oziru mu močno nalikuje junak gorenje pripovedke, arheolog Bonnard, ki je otel hčer nekdanje svoje izvoljenke iz odurnega zavoda: po Napoleonovem zakoniku pa velja to za zločin ugrabljenja in je kaznjivo. Vendar se na koncu opasni zapletek spravljivo odmota. Avtorju je bilo že 37 let, ko je izdal omenjeno prvo večje delo; „Le Crime de S. B.“ kaže vse poznejše vrline najodličnejšega romanopisca v sodobnem slovstvu.

Dotlej je bil A. France obelodanil „Zlate verze“ v dovršeni parnasovski obliki, potem dramo „Korintska svatba“. Ko so ga namestili v senatski knjižnici, je znatno razširil svoje študije: „Vie littéraire“, kjer se je nasproti doktrinarcu Brunetièru izkazal poleg Lemaïtra kot najuglednejši zastopnik impresionistične kritike. Kot Renanov učenec ne priznava v modroslovju samoobsebnih resnice. V slednji trditvi je samo pol istine, nič ni povsem črno ali belo, marveč kakor pri barvah se nahajajo povsod prehodi. To skepsa in odnosnost je presadil v slovstveno kritiko, češ da vsakdo lahko sodi o umetninah in avtorjih po lastnem dojmu. Njegova estetika se glasi napram megleni dekadenci: „Ne delajmo se, kakor da smo posebno nenavadni in čudoviti. Bodimo prirodni ter iskreni. Ne mučimo se; lepe besede se lahko porajajo. Pozabimo sebe, nimamo drugega neprijatelja nego same sebe. Bodimo skromni; oholost pospešuje propad književnosti. In naposled, bodimo preprosti. Imejmo

na umu, da govorimo zato, da nas poslušajo; šele tedaj bomo zares veliki in dobri, ako se bomo obračali, ne rečem na vse, ali na mnoge.“

Žarke strasti obdeluje France v romanih „Le lys rouge“ (slovenski prevod v rokopisu) in v „Histoire comique“: večni bog Eros je neodoljivo osvojil komplicirane duše modernih ljudi. Kot nedosežnega poznavavca stare literature kaže pisca fantastično zgodovinski roman „La rôtisserie de la reine Pédauque“ ki se ponatiskuje v Župančičevi poslovenitvi. Proti širiteljem „otrova iz Judeje“ je naperjen roman „Thaïs“ (slovenski prevod v rokopisu) o spreobrnitvi poganske pceestnice v početku krščanstva. Srednjeveške bajke in legende so oživiljene v Glumcu Svete Gospe, v Srajci itd. Nedavno se je ta kontemplativni, prilagodljivi duh poglobil v mišljenje in čustvovanje dobe, iz katere je vzrastla devica Orleanska, ter na podlagi mentalitete med Angleži in Francozi v XV. veku podal doslej najverjetnejšo naravno razlago znanega čudeža. S knjigo „Jeanne d'Arc“ je stopil na polje prave zgodovine, o kateri je trdil nekoč: „L'histoire est un art et non pas une science“.

Glede družbenega napredka je France kakor v vseh panogah zelo skeptičen, vendar ne zameta robato ljudskih sanj in prevar, ki jih človek potrebuje na trnjevi poti. Po njegovem se vse razvije le počasi, zato ne veruje v korist prekucij. „Jardin d'Epique“ je navdahnjen s takimi krilaticami starčeve modrosti. Navzlic svojemu relativizmu pa se je šestdesetletnik, ki je zmeren pristaš socijalističnega proletarijata, kot večina sodobnih pisateljev zagnal v politično borbo in sicer povodom proslule Dreyfusove afere. Njegov odpor proti militarizmu in klerikalizmu je značilno ponazornjen v parodističnem romanu „L'île des Pingouins“ (poročevavčevo prestavo „Otok Pingvinov“ je uničila laška vojska v Gorici). Tudi letos se je potegnil za razne politične obsojence. Razen umskih razlogov ga je privedlo sočustvo do ponižanih in razžaljenih, saj je pisal nekoč: „Čim več razmišljam o ljudskem življenju, tem bolj verujem, da mu je treba za svedoka in sodnika dati ironijo in usmiljenje ... prva nam ga dela s svojim nasmeškom drago, drugo pa nam ga posveča s svojimi solzami.“

Tetralogija „Histoire contemporaine“ obdeluje z lahkotno ironijo današnje društvo pod dojmom Dreyfusove zadeve. Kdor želi natančnejših podatkov o celokupnem Franceovem nehanju, naj si prečita pregledno razpravo pokojnega dr. Zupana v Slovanu 1915, ki pa še ne omenja romanov „Les Dieux ont soif“ (slika velike francoske revolucije), „La révolte des anges“ (upor angeljev; Lucifer noče pahniti Boga s prestola, ker bi ne bil večji od Njega) in „Le petit Pierre“ (mladostni spomini).

A. Debeljak.

Key Ellen. O vaspitanju djeteta u školi. Preveo Uroš Krulj. Beograd — Sarajevo. I. Dj. Djurdjević. 1919. 125 str. K 1'60. (Mala biblioteka 208—10).

Ellen Key spada med hrupne oznanjevalce novih vrednot na poprišču sodobne pedagogike. Nje glavna metoda je goreč protest zoper sedanje „vzgojno“ početje doma in osobito še v šoli, najsi se na muho jemlje ta ali ona neupravičenost v obliki okostenele navade ali pa vzgojni postopek, ki nosi na čelu žig očitne zablode v slepò ulico.

In ker smo nedavno k „Domači vzgoji“ Keyjeve (gl. letošnji Lj. Zvon, str. 505) dobili kot pendant še njeno „Šolsko vzgojo“ v srbskem prevodu Kruljevem, bodi tudi o tej knjigi izrečenih dvoje troje besed!